

*Dr Zoran Arsić, redovni profesor
Pravnog fakulteta u Novom Sadu*

POJAM SKUPŠTINE AKCIONARSKOG DRUŠTVA, KVORUM ZA RAD I VEĆINE ZA DONOŠENJE ODLUKA

Sažetak: *Skupština akcionarskog društva predstavlja jedini način da akcionari vrše kontrolu nad menadžmentom društva. Skupština je organ društva, a ne skup akcionara i predstavlja institucionalni okvir za realizaciju akcionarskih prava. Radi se o pravima koja predstavljaju sadržinu članstva u društvu. Ne radi se o svim pravima, nego samo o onima koja pripadaju grupi upravljačkih prava. Pri tome treba imati u vidu da se određeni segment upravljačkih prava vrši van skupštine.*

Zahtevi u pogledu kvoruma su važan zaštitni mehanizam kojim se sprečava da akcionari budu iznenađeni održavanjem skupštine i mogućnosti da se odluke donose od strane malog broja prisutnih akcionara. Radi se o podobnosti skupštine da donosi odluke.

Odluke skupštine akcionarskog društva donose se prostom većinom, ili kvalifikovanom većinom kada je to predviđeno zakonom ili osnivačkim aktom.

Ključne reči : *Skupština akcionarskog društva, kvorum, većine*

Polazeći od koncepta prema kome su akcionari članovi društva i imaju, ne svojinsko, nego člansko pravo, skupština je organ društva i čine je članovi – akcionari. Skupština je, istovremeno, institucionalni okvir za realizaciju akcionarskog prava glasa i to posmatrano u širem smislu – ne samo pravo glasanja, nego i pravo prisustva na skupštini i pravo učešća u radu skupštine. Korišćenje prava glasa na skupštini je jedini način da akcionari, makar u teoretskom modelu, utiču na rad organa društva.

1. Pojam skupštine akcionarskog društva

Skupština se u teoriji označava kao najviši organ društva¹ i kao organ na kome se formira volja društva.² Čini se da oba stava traže određene napomene. Pre svega, organizaciona struktura akcionarskog društva obuhvata više organa (ne samo skupštinu), koji imaju razgraničene delokruge. Tačno je da skupština na pr. bira i opoziva članove upravnog odbora, ali nema ovlašćenja da im daje obavezujuće naloge u pogledu poslova koji su u delokrugu upravnog odbora. Svaki od organa ima svoj delokrug, utvrđen zakonom i statutom, i, u tim okvirima, je samostalan u svom radu. Osim toga, treba imati u vidu da je ostvarivanje funkcije skupštine pod velikim znakom pitanja i predstavlja pojavni oblik problematike međusobnog odnosa organa u društvu, o čemu je bilo govora ranije. S tim u vezi je i formiranje volje društva. U pogledu pravnih lica se, uobičajeno, navodi da se volja formira na organima, a izražava preko zastupnika. Sledstveno tome, i volja akcionarskog društva se formira na organima društva, pri čemu je skupština samo jedan od organa. Ostali organi utvrđuju volju društva, u skladu sa svojim delokrugom, na osnovu zakona i statuta. Skupština se od ostalih organa društva razlikuje po tome što nju čine lica koja su istovremeno i članovi društva. Ipak, odluka skupštine predstavlja volju društva, a ne članova društva. Razlikuje se od nje i ne predstavlja, čak, ni skup volja članova društva. Ukazuje se, u tom smislu, da saglasna volja svih članova društva na nezakonito sazvanoj skupštini ne izražava volju društva i ne može da ga obaveže.³ Za određivanje smisla jedne odluke, po tom shvatanju, ne treba istraživati namere svakog člana ponaosob, nego zajedničku nameru većine. Čak i volja onih koji su bili protiv predloga odluke, učestvuje u kreiranju volje društva.⁴ Ovaj koncept je veoma važan, s obzirom na široko rasprostranjeno shvatanje, po kojem je volja izvor svakog prava. Sledstveno tome, priznati postojanje samostalne volje društva (različite od volje članova) znači, u stvari, priznati društvu svojstvo pravnog subjekta.⁵

¹ Na ar. čl.698 st.1 Švajcarskog zakona o obligacijama prema Hofstetter Karl, Von „Landsgemeinde“- zur „Proxy“- Generalversammlung : Vorshläge für einen Paradigmenwechsel in der Schweiz, *Zettschrift für Unternehmens- und Gesellschaftsrecht*, August 2008, str.562

² Više Rastovčan Pavap, *Trgovačka društva glavni nosioci privrede u kapitalizmu*, Zagreb 1958, str. 100; Stražnický Milorad, *Predavanja iz trgovačkog prava*, Zagreb 1926, str. 134

³ Vivante Cesare, *Traite de Droit commercial* navedeno prema Mirković Đorđe, *Pravna priroda trgovačkih društava*, Arhiv za pravne i društvene nauke XXVII br.5, str.420

⁴ Ibidem

⁵ Mirković Đ., op.cit., str. 420

Skupština nije stalni organ društva, s obzirom da je potrebno da se sa-
stane da bi mogla delovati, a za to je potrebno da se poštuje zakonska pro-
cedura.⁶ Skupština je obavezni organ, ali i neophodni organ. Naime, neop-
hodno je da skupština i donose određene odluke. Vršenje nekih poslova iz
nadležnosti skupštine ima, dakle, posledica na pravni status društva.

Skupština je organ stvaranja, budući da se članstvo u organu vezuje
za neku pravnu činjenicu (članstvo u društvu) – članovi skupštine su čla-
novi društva.

Vrlo rano je konstatovana naglašena pasivnost akcionara i njihova
nezainteresovanost za učešće u radu skupštine. Najveći broj akcionara
retko smatra da se razume u trgovačke poslove i o njima, po pravilu, ne
vodi računa. Njihova pažnja je orijentisana ka godišnjim, ili polugodi-
šnjim isplatama dividendi.⁷ To je razlog zbog kojeg veliki broj autora
skupštinu označava kao „farsa“, „ritual“⁸ i „popularna iluzija“.⁹

Pasivnost akcionara i problemi sa funkcionisanjem skupštine, uklju-
čiv ne samo kvorum, nego i obavljanje poslova iz delokruga skupštine,
doveli su u pitanje, bar u teoriji, potrebu za skupštinom akcionara. Pod
oštricom kritike se nalaze ne samo skupština, kao institucionalni okvir za
ispoljavanje volje akcionara, već i neke kategorije akcionara. To se, pr-
venstveno, odnosi na tzv. male akcionare – subjekte sa malim investicio-
nim interesom. Oni se nazivaju i „prolaznim investitorima“ i njihova za-
interesovanost za sudbinu društva se dovodi u pitanje. Ipak, uporedno-
pravno posmatrano, dominira tradicionalni koncept skupštine akcionara,
na kojoj akcionari formiraju volju društva (u okviru nadležnosti skupšti-
ne), srazmerno broju glasova, koji pojedinačno imaju.

Izvesno pomeranje u ovom pogledu predstavljaju akcije bez pra-
va glasa, ali se i one dovode u pitanje, između ostalog, i zato što omo-
gućavaju formiranje uticajnih manjinskih grupa, što stvara mogućnost
zloupotrebe (zbog nesaglasnosti glasačkog uticaja i investicionog in-
teresa). Radikalniji predlozi idu i dalje – pravo glasa treba da imaju
samo institucionalni investitori i, najradikalnije, pravo glasa treba u
potpunosti napustiti.¹⁰

⁶ Tako Hüffer Uwe, Aktiengesetz, München 1999, str. 542

⁷ Adam Smit, Istraživanje prirode i uzroka bogatstva naroda, Beograd 1970, knj.3,
str.1024-1025

⁸ Gower, Ballantine, Rostow prema Blimberg Philip, The Public's „Right to
Know“: Disclosure in the Major American Corporations, Business Lawyer July 1973,
str.1033

⁹ Galbraith Keneth, The New Industrial State, London 1968, str. 84

¹⁰ Prema Grossfeld Bernard, Management and Control of Marketable Share Com-
panies, International Encyclopedia of Comparative Law, Vol. XIII, str. 102

Ipak, kako smo već napomenuli, tradicionalni koncept skupštine je danas prihvaćen kao institucionalni okvir za vršenje prava glasa (tzv. akcionarska demokratija). Pri tome se, kao korektivni mehanizam, javljaju akcije bez prava glasa, modaliteti prava glasa i slično.

Prema tome, skupština je organ, a ne skup akcionara. Na ovom mestu treba ukazati na nedoslednost zakonskog teksta, koja nije samo jezička, već ima i teorijske implikacije. U zakonu se koristi formulacija „skupština akcionara“ (na pr. čl.275 st.2), kao i formulacija „skupština akcionarskog društva“ (čl.275 st.1), koju smatramo ispravnom, s obzirom na napred izneti stav. Smisao norme po kojoj akcionari čine skupštinu akcionarskog društva (čl.275 st.1), je u tome da akcionari vrše svoja prava na skupštini. S tim u vezi potrebno je, ipak, određeno razgraničenje. Radi se o time da akcionari ne vrše sva svoja prava na skupštini. U pitanju su ovlašćenja koja predstavljaju sadržinu članstva. Načelno posmatrano, to su upravljačka prava, za razliku od imovinskih prava akcionara. Takav je slučaj na pr. sa zahtevom na isplatu određenog iznosa dividendi, što subjektivno pravo akcionara, ali obligacione prirode nastalo na osnovu članstva. Ipak, ni sva upravljačka prava se ne vrše na skupštini. Van skupštine se vrši znatan deo upravljačkih prava. To obuhvata kontrolna ovlašćenja i pravo na informisanje (pristup aktima čl. 343). Ovde svakako pripada i pravo na pobijanje skupštinske odluke (čl. 302), kao i manjinska prava u pogledu dnevnog reda (čl. 254 st.2).

2. Kvorum

Pitanje kvoruma se odnosi na sposobnost skupštine za donošenje odluka. U domaćem pravu, budući da je zakonom predviđeno postojanje kvoruma, skupština nema uvek sposobnost za odlučivanje.

U teoriji se smatra da su zahtevi u pogledu kvoruma na skupštini važan zaštitni mehanizam, kojim se sprečava da akcionari budu iznenađeni održavanjem skupštine i da se odluke donesu malim brojem glasova. Ipak, kvorum, odnosno visina kvoruma, zavisi od zahteva, koji se postavljaju u pogledu pripreme skupštine. Ako je pripreme skupštine dobra, odnosno zahtevi u tom pogledu visoki (na pr. javno objavljivanje poziva), kao i informisanje akcionara, tada oni mogu znati šta mogu očekivati od skupštine i šta gube ako ne dođu na skupštinu. Istovremeno, time se smanjuje potreba za kvorumom uopšte, odnosno visokim kvorumom. Ovakva međuzavisnost stvari, u uporednom pravu, vrlo šaroliku situaciju. Postoje zemlje sa visokim zahtevima u pogledu kvoruma, sa niskim zahtevom u

pogledu kvoruma i zemlje, prema čijim pravima se kvorum ne traži, izuzev ako osnivačkim aktom to nije predviđeno (na pr. Nemačka).¹¹

Svrha postojanja kvoruma je da spreči da mala grupa akcionara koja je prisutna ili zastupana, donese obavezujuće odluke.¹²

Zakonom o privrednim društvima je predviđeno (čl. 292 st. 1) da kvorum čine akcionari koji poseduju većinu od ukupnog broja akcija sa pravom glasa o predmetnom pitanju, ukoliko osnivačkim aktom ili statutom nije određen veći broj glasova. Kao što se vidi, kvorum ne zavisi od broja akcionara, nego od broja glasova koji oni imaju. Prilikom zakonskog utvrđivanja kvoruma nije izričito predviđeno da se u obzir uzimaju i glasovi akcionara koji su zastupani po punomoćniku, ali to ne bi trebalo da bude sporno. Ovo zato što je izričito predviđeno da se pravo glasa može vršiti preko punomoćnika. Posledica ovakvog rešenja je da skupština ima kvorum i u situaciji kada nije prisutan nijedan akcionar, ali je prisutan samo jedan punomoćnik akcionara sa punomoćjem za vršenje više od polovine ukupnog broja glasova. Rešenje u pogledu kvoruma je dispozitivne prirode i, zato, može da se menja osnivačkim aktom, ili statutom. To važi i za slučaj ponovnog sazivanja skupštine. Ako skupština nije održana zbog nedostatka kvoruma, ponovo se saziva skupština sa istim dnevnim redom. Tada je, međutim, utvrđen drugačiji kvorum – kvorum čini jedan trećina od ukupnog broja glasova. Ta norma je dispozitivne prirode i može se osnivačkim aktom,¹³ predvideti i veći broj glasova (čl.292 st.2).

U pogledu kvoruma za skupštinu treba imati u vidu i izričito ustanovljenu mogućnost da odsutni akcionar glasa pismeno i da se ti glasovi računaju u kvorum. Slabost zakonskog teksta predstavlja izrazita podnormiranost ovakvog rešenja. Nije jasno kada se ima smatrati da je pisano dat glas stigao, kome pismeno treba da bude upućeno (društvu, upravnom odboru, predsedniku skupštine), način slanja (obična pošiljka ili preporučena). U pogledu sadržaja pisane izjave bi se analogno mogla primeniti rešenja iz čl.297. Rešavanje ovih pitanja statutom može da dovede do spornih situacija, koje, pre svega, mogu da dovedu do poništaja skupštinskih odluka.

Jedno od važnih pitanja u pogledu kvoruma odnosi se na uračunavanje glasova. Pitanje je, naime, dali se u kvorum računaju i glasovi po akcijama u pogledu kojih se pravo glasa ne može vršiti. Takva bi situacija bila, ako postoji sukob interesa iz čl. 300. Kvalitet zakonskog rešenja ogleda se

¹¹ Grossfeld B., op.cit., str. 90

¹² Würdinger Hans, Aktien - und Konzernrecht, Karlsruhe 1973, str. 133

¹³ U slučaju kvoruma za ponovljenu sednicu ne spominje se statut.

u postojanju izričite norme u tom pogledu – glasovi akcionara koji ne mogu da vrše svoje pravo glasa ne uzimaju se u obzir prilikom utvrđivanja kvoruma za odlučivanje (čl.300 st.4). Tome odgovara i rešenje u pogledu sopstvenih akcija – one se ne uračunavaju u kvorum (čl.224 st.5 tč.2). Sa sopstvenim akcijama se u pogledu prava glasa izjednačavaju i akcije iz st. 3 čl.294 (akcije koje pripadaju podređenom društvu), zbog čega smatramo da bi one trebale da se izjednačavaju i u pogledu neuračunavanja u kvorum. Smatramo da isti pristup mora da postoji u slučaju akcija koje se nalaze u Akcijskom fondu. I ovde se radi o suspenziji prava glasa, istini za volju ne zbog sukoba interesa, nego na osnovu izričite zakonske norme (čl.11 st.2 Zakona o akcijskom fondu), ali to ne menja pravnu situaciju u pogledu postojanja prava glasa i mogućnosti njegovog vršenja. Akcije sadrže pravo glasa, ali Akcijski fond ne može da ga vrši – posle prenosa tih akcija, njihov sticalac može da vrši pravo glasa, pod ograničenjima iz čl.300, kao svaki drugi akcionar. Kada je Akcijski fond u pitanju, izuzetak postoji u slučaju iz čl.8a kada Akcijski fond može da vrši pravo glasa. Isti pristup treba primeniti za slučaj da nastupi zabrana vršenja prava glasa kao sankcija zbog neobaveštavanja o posedovanju akcija sa pravom glasa iz čl.68 Zakona o tržištu hartija od vrednosti i drugih finansijskih instrumenata. I ovde se radi o suspenziji prava glasa, nezavisno od zakonske formulacije prema kojoj je pravo glasa izgubljeno.

U teoriji se prava zemalja, sa rešenjima kao što su ona sadržana u Zakonu o privredni društvima, označavaju kao predstavnici koncepcije visokog kvoruma.¹⁴ Rešenja Zakona o privrednim društvima su, u izvesnom smislu izuzetak od opšte relacije između zahteva u pogledu pripreme skupštine i visine kvoruma. Uz visoke zahteve u pogledu sazivanja skupštine, Zakonom o privrednim društvima prihvaćeni su i visoki zahtevi u pogledu kvoruma.

Izuzetno, postoji zahtev za potpunom prisutnošću - svih akcionara sa pravom glasa. To će biti slučaj kada se skupština održava bez propisnog sazivanja i objavljivanja dnevnog reda i ako se ni jedan akcionar tome ne protivi (čl. 279).

U vezi sa pitanjem kvoruma bilo je potrebno rešiti jedno važno pitanje – da li je dovoljno da kvorum postoji na početku zasedanja skupštine, ili je potrebno da kvorum postoji sve vreme trajanja zasedanja. U uporednom pravu su poznata potpuno različita rešenja – na pr. u engleskom pravu dominira shvatanje po kojem kvorum treba da postoji sve vreme trajanja skupštine,¹⁵ dok je u SAD dovoljno da kvorum postoji na početku za-

¹⁴ Grossfeld B., op.cit., str. 91

¹⁵ Gower, *Principles of Modern Company Law*, London 1992, str. 517

sedanja. U prilog potrebe za kvorumom sve vreme trajanja zasedanja se može navesti funkcija kvoruma, kao instrumenta zaštite akcionara i instituta koji obezbeđuje legitimitet donetih odluka. Nasuprot tome, kada je dovoljno utvrditi kvorum na početku zasedanja, time se sprečava opstrukcija, do čega može doći napuštanjem zasedanja od strane određenog broja akcionara. Zakonom o privrednim društvima je predviđeno da se kvorum utvrđuje pre otvaranja rasprave o tačkama dnevnog reda (čl.292 st.4). Ovakva formulacija ukazuje da je usvojeno rešenje prema kojem se kvorum utvrđuje na početku sednice skupštine. U st.6, međutim, je predviđeno da ako skupština ima utvrđeni kvorum za određena pitanja može odlučivati samo o tačkama dnevnog reda za koji postoji kvorum. Na taj način se otvara mogućnost da akcionari mogu tražiti i naknadno utvrđivanje kvoruma pre odlučivanja o pojedinim tačkama dnevnog reda. Osim toga sukob interesa iz čl.300 postoji samo u pogledu određenih pitanja, tako da se glasovi tog akcionara mogu uzimati u obzir u pogledu nekih tačaka dnevnog reda, dok u pogledu pitanja iz čl.300 st.1 ti glasovi se ne računavaju u kvorum (čl.300 st.4). Treba imati u vidu da je postojanje kvoruma pretpostavka za odlučivanje, ali ne i za raspravu o određenom pitanju. To se ne vidi jasno iz formulacije st.4, ali formulacija st.6 je u tom pogledu potpuno jasna.

Zakonom je predviđen izuzetak u pogledu kvoruma, kao pretpostavke odlučivanja i on proizlazi iz prirode situacije. Radi se odlučivanju o vremenu održavanja ponovljene sednice skupštine, kada ona ne može da se održi zbog nedostatka kvoruma. Tada skupština može da odluči o ovom pitanju ako je propisno sazvana (čl.292 st.6), nezavisno od nedostatka kvoruma, budući da je to razlog za neodržavanje skupštine. Po prirodi stvari o tom pitanju se može odlučivati i ako ono nije uvršteno u dnevni red koji je dostavljen akcionarima. Kvorum za ponovljenu sednicu sa istim dnevnim redom je 1/3 od ukupnog broja glasova akcija sa pravom glasa, ako osnivačkim aktom nije određen veći broj glasova (čl.292 st.2). kao što se vidi formulacija kvoruma za ponovljenu sednicu se razlikuje od one za prvobitno sazvanu sednicu. Prvo, nema upućivanja na pravo glasa o određenom pitanju (što, po prirodi stvari i nije potrebno), nego se kvorum vezuje za ukupan broj akcija sa pravom glasa. Drugo, izmena kvoruma (samo na više) nije moguća statutom, nego samo osnivačkim aktom.

U st.7 čl.292 sadržana je upućujuća norma kojom se pravila za utvrđivanje kvoruma za skupštinu primenjuju i na grupno glasanje iz čl.341. Ovakvo rešenje je neophodno zato što, u odsustvu norme, ne bi postojala pravna praznina koja bi se mogla popuniti analogijom sa kvorumom za skupštinu. Primena analogije ne bi bila moguća zato što glasanje klase akcija (grupno glasanje), odnosno specijalna skupština po ranijim propisi-

ma, nije vrsta skupštine. Ovo, pre svega, zato što se ne radi o organu društva, dok skupština to jeste.

Postojanje kvoruma utvrđuje predsednik skupštine. Mada je u Zakonu utvrđeno da „radom skupštine akcionara predsedava predsednik skupštine“ (čl. 285 st. 1), nesporno je da on rukovodi radom skupštine, što obuhvata i utvrđivanje kvoruma.

3. Većine za donošenje odluka

Zakonom o privrednim društvima su predviđene i većine glasova, koje si potrebne za donošenje pojedinih odluka (čl.293).

Osnovni princip je da skupština odlučuje o pitanjima iz svoje nadležnosti običnom većinom glasova akcionara prisutnih lično ili preko punomoćnika, koji maju pravo glasa o određenom pitanju, osim ako je ovim zakonom ili osnivačkim aktom za glasanja o pojedinim pitanjima određen veći broj glasova ili glasova klase akcija (čl.293 st.1). U pogledu obične većine glasova treba imati u vidu dilemu koja nastaje zbog mogućnosti da glasačka izjava sadrži uzdržavanje, odnosno akcionar odbije da učestvuje u glasanju. U uporednom pravu su poznata rešenja obične većine koja se utvrđuje s obzirom na broj „datih“ glasova, pri čemu se u obzir uzimaju samo punovažni glasovi. S tim u vezi se ukazuje da ako je glas uzdržan, izričito ili prećutno, tada glas nije dat i on se ne obračunava.¹⁶ Kada bi glas akcionara koji ne želi da glasa uračunavao, to bi, za ishod glasanja, bilo isto kao da je on glasao protiv. Ovo ne bi odgovaralo pravcu u kojem se kretala njegova volja.¹⁷ Tako na pr, ako je u skupštini prisutno (lično ili preko punomoćnika) 500 glasova, o predlogu glasa 300 i to 200 glasova za i 100 glasova protiv, uzdrži se od glasanja 200, ishod glasanja se razlikuje zavisno od tretmana koji imaju glasovi uzdržano. Ukoliko se glasovi uzdržano ne uračunavaju, predlog je prihvaćen, zato što je dobio većinu „datih“ glasova. U suprotnom, ako se obračunavaju i glasovi uzdržano, predlog nije prihvaćen, a glasovi uzdržano se, na taj način, uračunavaju glasovima protiv. U pogledu ove dileme napominjemo da se prema vladajućem mišljenju, glasovi uzdržano ne uračunavaju kao „dati“ glasovi.¹⁸ Kao manjinsko mišljenje treba navesti stav prema kojem je davanje prazne cedulje, u slučaju pismenog glasanja, uzdržavanje od glasanja, ali ipak predstavlja davanje glasa i uzima se u obračun.¹⁹ Kada je domaće

¹⁶ Gessler, Hefermehl, Eckardt, Kropf, Aktiengesetz, München 1974, Band II, str. 293

¹⁷ Ibidem

¹⁸ Hüffer U.op.cit., str.617; Gadow, Aktiengesetz, Berlin 1961, str. 778

¹⁹ Godin –Wilhelmi, Aktiengesetz, Berlin 1967, str. 721

pravo u pitanju, treba imati u vidu formulaciju čl.293 st.1 prema kojoj „skupština odlučuje većinom glasova akcionara prisutnih lično ili preko punomoćnika koji imaju pravo glasa o određenom pitanju“. S tim u vezi treba posmatrati pitanje da li se u obračun glasova uzimaju i uzdržani glasovi. Zakonska formulacija, za razliku od spomenutog rešenja u uporednom pravu, ne sadrži „date“ glasove – prosta većina nije određena kao „većina datih glasova prisutnih akcionara“. Odatle bi sledio zaključak da se u obračun uzimaju i glasovi koji nisu dati, dakle i glasovi uzdržano. Na taj način se u domaćem pravu prihvata manjinsko opredelenje, prema kojem se glasovi uzdržano izjednačavaju sa glasovima protiv. Na slabosti takvog rešenja je bilo ranije ukazano. Dodatnu poteškoću u pogledu rešenja usvojenog u domaćem pravu predstavlja mogućnost da odsutni akcionar glasa pismeno, o čemu je bilo govora. Tada je razmatrano samo pitanje kvoruma, dok na ovom mestu treba ukazati na drugi problem.

Ranije smo napomenuli da se u obračun uzimaju samo punovažni glasovi.²⁰Tako ako je za predlog dato 300 glasova, protiv predloga 200, a 200 glasova nije punovažno, predlog je prihvaćen. Isto tako u obračun se ne uzimaju glasovi akcionara koji nisu ovlašćeni za glasanje (akcionari sa akcijama bez prava glasa, društvo po sopstvenim akcijama, akcionari kojima je zabranjeno vršenje prava glasa itd.). U obračun se uzimaju samo akcije po kojima se pravo glasa može vršiti.²¹

Sporna je posledica koja nastaje na osnovu jednake podele glasova. Po jednom shvatanju, odluka nije doneta, odnosno o predlogu nije odlučeno.²²Polazna osnova za ovakav stav je da predlog mora biti formulisan na pozitivan način. Ako je predlog pravilno formulisan, tada jednaka podela glasova ima istu posledicu kao da je predlog odbijen. Ako je predlog pogrešno utvrđen, tada njegovo odbijanje jednakom podelom glasova nikako ne znači da suprotno prihvaćeno. Posebno je odbijanje većinom pitanje tumačenja da li je suprotno prihvaćeno. Nasuprot tome, u savremenoj doktrini se smatra da je odluka doneta i to odluka kojom se odbija predlog i da takva odluka mora biti uneta u zapisnik.²³ Protiv takve odluke je moguće podići tužbu radi njenog poništaja, u granicama koje su dopuštene u domaćem pravu.

Zakonom o privrednim društvima je predviđeno postojanje kvalifikovane većine, kao i daljih pretpostavki za donošenje odluke.

²⁰ Tako i Hüffer U., op.cit., str. 644

²¹ Godin – Wilhelmi, op.cit., str. 721

²² Gadow, op.cit., str. 778

²³ Godin – Wilhelmi, op.cit.,str.721; Gessler, Hefermehl, Eckardt, Kropf, Band II, str. 294

Kada je Zakonom predviđena kvalifikovana većina ta većina predstavlja pozitivno glasanje najmanje 2/3 glasova akcionara koji poseduju akcije sa pravom glasa o tom pitanju (čl.293 st.2). Kada je obična većina u pitanju iz formulacije st.1 je jasno da se obračun vrši u odnosu na kvorum tj. u odnosu na prisutne ili zastupljene akcionare. Kada je kvalifikovana većina u pitanju nije u potpunosti jasno šta predstavlja osnov za obračun 2/3 glasova. Nezavisno od nedovoljno jasne formulacije, smatramo da se i u pogledu kvalifikovane većine obračun vrši u odnosu na kvorum. Drugačije rešenje bi dovelo do mogućnosti nastupanja situacije u kojoj postoji kvorum, ali odluku nije moguće doneti na ako svi prisutni (ili zastupljeni) akcionari glasaju za predlog odluke. Ovakva situacija dovodi u pitanje institut kvoruma, kao pretpostavke za odlučivanje. Određene dileme u tom pogledu postoje s obzirom na formulaciju st.3 čl.339 („...kvalifikovana većina od ukupnog broja akcija koje imaju pravo glasa“), koja se odnosi na potrebnu većinu za izmenu osnivačkog akta. Jedna mogućnost je da se tumačenje zasniva na ukupnom broju akcija prisutnih akcionara sa pravom glasa, čime bi se dosledno primenio pristup u pogledu opšteg pravila iz st.2 čl.293, što smatramo prihvatljivim. Druga mogućnost je da se ovde radi o posebnom propisu koji predviđa obračun u odnosu na ukupni broj akcija sa pravom glasa i da se to obrazloži značajem koji ima odluka o izmeni osnivačkog akta.

Kada je u pitanju kvalifikovana većina treba imati i vidu da je norma dispozitivne prirode – osnivačkim aktom ili statutom je moguće predvideti drugačije rešenje. Dopušteno je, naime, da se odluke donose većinom glasova svih akcionara sa pravom glasa o određenom pitanju, ali ne manjom od obične većine ukupnog broja akcija sa pravom glasa. Ovo predstavlja dodatni argument u prilog tumačenja prema kojem se kvalifikovana većina računa u odnosu na kvorum. U formulaciji norme nedostaje da se radi o akcijama sa pravom glasa o određenom pitanju, ali takvo tumačenje, po našem mišljenju, nebi trebalo da bude sporno.

Zakonom su utvrđeni dalji zahtevi za donošenje odluke. Za neke odluke je potrebna saglasnost klase akcionara. (glasanje klase iz čl.341). Na ovom mestu treba ukazati na problem koji postoji u pogledu pravnog statusa grupnog glasanja. Kako smo ranije ukazali, grupno glasanje ne predstavlja vrstu skupštine, zbog čega je za shodnu primenu pravila o skupštini i skupštinskim odlukama neophodna upućujuća norma, što je rešenje koje je poznato u uporednom pravu. Budući da takve norme nema u Zakonu o privrednim društvima, nastaju problemi vezani za sazivanje akcionara, mogućnost pobijanja odluke. Kada je većina za donošenje odluke u pitanju, problem nije izražen u tolikoj meri. Opštom normom iz st.1 čl.

293 je predviđeno da se princip obične većine primenjuje i na grupno glasanje. U st.3 čl. 293 je predviđeno za slučaj kvalifikovane većine iz st.2 čl. 293 da se osnivačkim aktom, ili statutom, može predvideti većina koja ne može biti manja od obične većine svih akcija svake klase akcija sa pravom glasa o tom pitanju.

Načelno uzevši, dopušteno je ustanovljavanje samo formalnih daljih zahteva za punovažnost odluke, ali ne i suštinskih. Tako osnivačkim aktom ili statutom nije moguće utvrditi neophodnost saglasnosti nekog organa društva (na ar. upravnog odbora ili nadzornog odbora), pojedinačnog akcionara, kao ni trećeg, na odluke skupštine, radi njene punovažnosti.²⁴Ovo zato što bi se, u takvom slučaju, suštinski ograničila sloboda odlučivanja skupštine. S tim u vezi, u nacionalnim pravima koja ne poznaju kvorum za odlučivanje (na ar. nemačkom), dopušteno je statutom utvrditi kvorum kao procesni (formalni) zahtev.

Kao mogući zahtev u pogledu punovažnosti odluke se javlja neophodnost da odluka bude doneta na dve uzastopne skupštine, što se ocenjuje kao dopušteno, ali i vrlo nepraktično.²⁵

²⁴ Gadow, op.cit., str.779; Gessler, Hefermehl, Eckardt, Kropf, Band II, str. 299

²⁵ Gessler, Hefremehl, Eckardt, Kropf, Band II, str. 300

*Zoran Arsić, Ph. D., Full Professor
Novi Sad School of Law*

Shareholders meeting, quorum and majorities

Abstract

Control over management is traditionally exercised in shareholders meeting, although the shareholders cannot intervene in the management of the company by instructing the boards how to act. The formalities surrounding these meetings are, therefore, an important aspect of the corporate system. This is at least true in theory, although it often amounts to mere fiction as far as practice is concerned.

Quorum requirements are important in order to prevent shareholders being caught by surprise in shareholders meeting and decisions being made by small group of present shareholders. These requirements have their inconveniences resulting in different legal solutions regarding quorum – high quorum, low quorum and no quorum at all. The better preparation of shareholders meeting the less need exists for high quorum.

Resolutions are passed by simple majority, unless statute or charter demand a higher (qualified) majority.